МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПРАВА

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до підготовки до практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Кривий Ріг – 2026

УДК 341(072)

Розробник: **Веселов Микола Юрійович**, професор кафедри права, доктор юридичних наук, професор.

Рекомендовано рішенням кафедри права Навчально-наукового юридичного інституту Державного університету економіки і технологій (протокол № 1 від 26 серпня 2026 року).

Погоджено Науково-методичною радою Державного університету економіки і технологій (протокол № 1 від 27 серпня 2026 року).

Анотація. Методичні рекомендації забезпечують підготовку до практичних занять, організацію самостійної роботи та виконання модульної контрольної роботи з обов'язкового освітнього компонента «Міжнародне право». Матеріал побудовано відповідно до восьми тем силабуса 2026 року. Для кожної теми визначено навчальну мету, питання для обговорення, прикладне завдання, алгоритм і зразок його виконання, теми доповідей, тестові завдання та релевантні джерела. Окремо унормовано роботу здобувачів денної й заочної форм навчання, критерії оцінювання, можливості зарахування результатів неформальної освіти та наукової роботи.

Ключові слова: міжнародне публічне право, принципи міжнародного права, суб'єкти міжнародного права, права людини, міжнародні договори, дипломатичне право, консульське право, міжнародне гуманітарне право, міжнародне кримінальне право, самостійна робота, модульний контроль.

ЗМІСТ

1 Загальні положення **1**

1.1 Призначення, мета та результати роботи 1

1.2 Цілі сталого розвитку 1

1.3 Розподіл годин і контроль 1

1.4 Загальний алгоритм підготовки 2

2 Практичні заняття: денна форма навчання **2**

2.1 Тема 1. Поняття, становлення й особливості сучасного міжнародного права (2 години) 2

2.2 Тема 2. Принципи міжнародного права (2 години) 3

2.3 Тема 3. Суб'єкти сучасного міжнародного права (2 години) 4

2.4 Тема 4. Міжнародне право прав людини (2 години) 5

2.5 Тема 5. Право міжнародних договорів (2 години) 6

2.6 Тема 6. Дипломатичне та консульське право (2 години) 6

2.7 Тема 7. Міжнародне право у період збройних конфліктів (2 години) 7

2.8 Тема 8. Міжнародне кримінальне право (2 години) 8

2.9 Критерії оцінювання практичних занять 9

3 Практичні заняття: заочна форма навчання **10**

3.1 Інтегроване заняття 1. Теми 1–4 (2 години) 10

3.2 Інтегроване заняття 2. Теми 5–8 (2 години) 10

4 Самостійна робота **11**

4.1 Методичні вказівки та завдання за темами 11

4.2 Критерії оцінювання самостійної роботи 12

5 Індивідуально-консультативна робота: модульна контрольна робота **12**

5.1 Загальні вимоги 12

5.2 Варіанти комплексних завдань 12

5.3 Альтернативний модульний контроль 13

5.4 Критерії оцінювання МКР 13

6 Перелік рекомендованих джерел **14**

6.1 Основні джерела 14

6.2 Додаткові джерела та публікації розробника 14

6.3 Нормативно-правові акти та міжнародні документи 15

6.4 Інформаційні ресурси та онлайн-курси 16

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Призначення, мета та результати роботи

Методичні рекомендації призначено для здобувачів спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», які вивчають обов'язковий освітній компонент обсягом 3 кредити ЄКТС у сьомому семестрі. Документ конкретизує способи підготовки до занять, вимоги до письмових робіт і прозорі правила оцінювання.

Метою освітнього компонента є набуття знань з міжнародного права, формування вмінь і навичок правильного тлумачення та реалізації міжнародних норм і принципів, аналізу сучасної системи світового правопорядку, а також підготовка фахівців, здатних брати участь у міжнародних відносинах на підставі міжнародно-правового підходу.

Після опрацювання завдань здобувач має вміти відрізняти міжнародне право від національного; визначати зміст основних принципів; характеризувати правосуб'єктність; аналізувати міжнародний договір; застосовувати стандарти прав людини; розмежовувати дипломатичні й консульські імунітети; кваліфікувати ситуації з позицій міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права; аргументувати висновок із посиланням на належне джерело.

1.2. Цілі сталого розвитку

Рекомендації сприяють досягненню визначених силабусом Цілей сталого розвитку ООН: Цілі 4 «Якісна освіта» через розвиток правової грамотності й навичок навчання впродовж життя; Цілі 5 «Гендерна рівність» через аналіз міжнародних стандартів недискримінації; Цілі 10 «Скорочення нерівності» через вивчення універсальних прав і рівності суб'єктів; Цілі 16 «Мир, справедливість та сильні інститути» через опанування мирного вирішення спорів, міжнародного правосуддя та юридичної відповідальності.

1.3. Розподіл годин і контроль

Вид роботи	Денна форма	Заочна форма
Лекції	16 год.	4 год.
Практичні заняття	16 год. (8 занять)	4 год. (2 заняття)
Самостійна робота	48 год.	72 год.
Індивідуально-консультативна робота (МКР)	10 год.	10 год.

За денною формою кожній із восьми тем відповідає одне двогодинне практичне заняття та 6 годин самостійної роботи. За заочною формою проводяться два інтегровані двогодинні заняття (теми 1–4 та 5–8), а на самостійну роботу за кожною темою орієнтовно припадає 9 годин. Максимуми: аудиторна робота – 40/30 балів, самостійна – 30/40 балів, МКР – 20/20 балів відповідно для денної/заочної форм.

1.4. Загальний алгоритм підготовки

До заняття здобувач: читає відповідну частину основного джерела; опрацьовує текст міжнародного акта, а не лише його переказ; виписує юридичні факти казусу; формулює проблему; добирає норму; зіставляє факти з елементами норми; готує короткий висновок. Посилання на акти перевіряються за офіційними базами. Усі запозичення позначаються; вигадані джерела, підміна власного аналізу автоматично згенерованим текстом і посилання на неіснуючі положення є порушенням академічної доброчесності.

2. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ: ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

2.1. Тема 1. Поняття, становлення й особливості сучасного міжнародного права (2 години)

Навчальна мета. Знати: предмет, ознаки, функції та систему міжнародного публічного права; моністичні й дуалістичні підходи; особливості нормотворення та забезпечення виконання норм. **Вміти:** відмежовувати міжнародно-правову норму від національної; порівнювати механізми створення і примусу; пояснювати роль *jus gentium* та української дипломатичної традиції.

Питання для обговорення:

1) Поняття, предмет та ознаки міжнародного публічного права.
2) Монізм і дуалізм у питанні співвідношення міжнародного та національного права.
3) Функції, система і методи міжнародного права.
4) *Jus gentium* як історична передумова міжнародного права.
5) Дипломатія УНР і ЗУНР у становленні української міжнародно-правової традиції.

Практичне завдання. Скласти таблицю «Особливості нормотворення та примусу в національному і міжнародному праві» (критерії: суб'єкти, джерела, спосіб надання згоди, органи контролю, засоби забезпечення, приклад).

Рекомендації. Не протиставляйте системи як «право» і «неправо». Для кожного критерію наведіть норму або інституційний приклад. Завершіть таблицю висновком на 3–5 речень.

Зразок фрагмента: «Нормотворення: у внутрішньому праві закон ухвалює компетентний державний орган; у міжнародному договірному праві обов'язковість ґрунтується на погодженні волі сторін. Примус: держава має централізований апарат; у міжнародному праві діють децентралізовані та інституційні механізми відповідальності».

Ресурси: тексти Конституції України і Статуту ООН; підручники [1–2]; текстовий редактор або аркуш А4.

Теми доповідей/рефератів: походження *jus gentium*; Вестфальська система; міжнародне право та глобалізація; монізм у правовій системі України; дипломатична діяльність УНР; система сучасного міжнародного права.

Тестові завдання:

1) Що є визначальною особливістю міжнародного публічного права? а) регулювання

лише приватних угод; б) погоджувальний характер нормотворення; в) наявність єдиного світового парламенту; г) застосування лише судами. *Правильна відповідь: б.*

2) Який підхід розглядає міжнародне та національне право як окремі системи? а) монізм; б) природне право; в) дуалізм; г) федералізм. *Правильна відповідь: в.*
3) Яке поняття історично означало «право народів»? а) *lex mercatoria*; б) *jus cogens*; в) *pacta sunt servanda*; г) *jus gentium. Правильна відповідь: г.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1, розд. 1–3], [2]. Додаткові: [3]. Нормативні: [H1], [H2].

2.2. Тема 2. Принципи міжнародного права (2 години)

Навчальна мета. Знати: систему й юридичний зміст основних принципів; поняття імперативної норми *jus cogens*; взаємозв'язок суверенної рівності, територіальної цілісності та самовизначення. **Вміти:** виявляти порушення принципу; розмежовувати політичну оцінку і правову кваліфікацію; будувати висновок за схемою «факт – норма – застосування – висновок».

Питання для обговорення:

1) Основні принципи Статуту ООН та їх системний характер.
2) Незастосування сили і мирне вирішення спорів.
3) Невтручання у внутрішні справи та суверенна рівність держав.
4) Територіальна цілісність і самовизначення народів.
5) Імперативні норми загального міжнародного права.

Практичне завдання. Держава А фінансує й координує групу, метою якої є примусова зміна уряду держави Б. Підготуйте правову оцінку можливого порушення принципу невтручання, окремо перевіривши наявність застосування сили.

Рекомендації. Встановіть суб'єктів, характер підтримки, об'єкт втручання та доказовий зв'язок із державою А. Зіставте факти зі Статутом ООН і Декларацією 1970 року. Не робіть висновку лише з політичної небажаності поведінки.

Зразок: «Фінансування з метою примусового впливу на вибір політичної системи держави Б стосується сфери її вільного розсуду. За доведеності атрибуції та примусового характеру це утворює порушення невтручання; питання заборони сили потребує окремої оцінки масштабу й наслідків підтримки».

Ресурси: [H1], [H3], [H4]; матриця правової кваліфікації.

Теми доповідей/рефератів: природа *jus cogens*; принцип добросовісності; межі самовизначення; невтручання в цифрову епоху; мирне вирішення спорів за ст. 33 Статуту ООН; суверенна рівність держав.

Тестові завдання:

1) Яка стаття Статуту ООН закріплює заборону погрози силою або її застосування? а) 1; б) 2(4); в) 33; г) 51(2). *Правильна відповідь: б.*
2) Імперативна норма загального міжнародного права – це норма, відступ від якої: а) дозволений двостороннім договором; б) дозволений застереженням; в) не допускається;

г) дозволений рішенням уряду. *Правильна відповідь: в.*

3) Який принцип вимагає виконувати міжнародні зобов'язання добросовісно? а) *pacta sunt servanda*; б) спеціальності; в) субсидіарності; г) взаємності. *Правильна відповідь: а.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1–2]. Додаткові: [4]. Нормативні: [Н1], [Н3], [Н4].

2.3. Тема 3. Суб'єкти сучасного міжнародного права (2 години)

Навчальна мета. Знати: ознаки міжнародної правосуб'єктності держав і міжнародних організацій; види визнання; поняття правонаступництва та міжнародної відповідальності. **Вміти:** встановлювати обсяг правоздатності нетипового утворення; розрізняти державність, визнання й членство в організації; аналізувати атрибуцію поведінки.

Питання для обговорення:

1) Поняття, види та зміст міжнародної правосуб'єктності.
2) Держава як первинний суб'єкт; суверенітет і незалежність.
3) Правосуб'єктність міжнародних організацій.
4) Визнання держав та урядів: теорії, форми й наслідки.
5) Правонаступництво та міжнародно-правова відповідальність.

Практичне завдання. Підготуйте висновок щодо міжнародної правосуб'єктності одного утворення: Святий Престол, Суверенний Мальтійський Орден або народ, що виборює незалежність.

Рекомендації. Перевірте здатність мати міжнародні права й обов'язки, укладати угоди, підтримувати офіційні відносини та заявляти вимоги. Не ототожнюйте функціональну правосуб'єктність із повною державністю.

Зразок: «Святий Престол має особливу міжнародну правосуб'єктність: підтримує дипломатичні відносини й укладає міжнародні угоди. Це не означає тотожності його статусу статусу держави; обсяг правосуб'єктності визначається природою та функціями суб'єкта».

Ресурси: [1–2], [Н1], [Н5]; офіційні сторінки відповідного суб'єкта.

Теми доповідей/рефератів: критерії державності; конститутивна і декларативна теорії визнання; функціональна правосуб'єктність ООН; індивід у міжнародному праві; правонаступництво України; форми репарації.

Тестові завдання:

1) Первинним суб'єктом міжнародного права є: а) транснаціональна корпорація; б) держава; в) неурядова організація; г) фізична особа. *Правильна відповідь: б.*
2) Правосуб'єктність міжнародної організації переважно має характер: а) територіальний; б) необмежений; в) функціональний; г) приватний. *Правильна відповідь: в.*
3) За Проєктом статей 2001 року міжнародно-протиправне діяння держави потребує: а) лише шкоди; б) атрибуції та порушення зобов'язання; в) кримінального вироку;

г) оголошення війни. *Правильна відповідь: б.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1–2]. Додаткові: [5]. Нормативні: [Н1], [Н5], [Н6].

2.4. Тема 4. Міжнародне право прав людини (2 години)

Навчальна мета. Знати: універсальні та регіональні стандарти; систему ООН і Європейську систему; критерії прийнятності індивідуальної заяви; поняття громадянства, біпатризму, безгромадянства й притулку. **Вміти:** визначати статтю Конвенції; перевіряти юрисдикцію, вичерпання засобів і чотиримісячний строк; заповнювати ключові розділи формуляра ЄСПЛ.

Питання для обговорення:

1) Універсальні та регіональні стандарти прав людини.
2) Механізми ООН і Європейський суд з прав людини.
3) Заборона дискримінації, расизму, катувань та апартеїду.
4) Міжнародний захист прав та інтересів дітей.
5) Громадянство, біпатризм, безгромадянство і притулок.

Практичне завдання. За модельною фабулою про тривале невиконання остаточного судового рішення заповніть розділи формуляра ЄСПЛ: заявник, держава-відповідач, факти, скарги, дотримання критеріїв прийнятності, перелік додатків.

Рекомендації. Викладайте факти хронологічно й стисло; для кожної скарги назвіть статтю; додайте копії рішень; обчисліть чотиримісячний строк від остаточного національного рішення. Заяву надсилають поштою; факс не перериває строк.

Зразок: «Скарга: тривале невиконання остаточного рішення може порушувати право на суд за ст. 6 Конвенції. Остаточне рішення: дата, суд, номер. Строк: від дати остаточного рішення до відправлення повного формуляра минуло менше чотирьох місяців».

Ресурси: офіційний формуляр [Н10], Конвенція [Н9], довідник заявника [Н11].

Теми доповідей/рефератів: індивід як суб'єкт міжнародного права; субсидіарність ЄСПЛ; абсолютна заборона катувань; міжнародні стандарти прав дитини; позитивні зобов'язання держави; міжнародно-правові аспекти безгромадянства; гендерна рівність у практиці міжнародних органів.

Тестові завдання:

1) Загальну декларацію прав людини ухвалено у: а) 1945; б) 1948; в) 1950; г) 1966 році. *Правильна відповідь: б.*
2) Загальний строк звернення до ЄСПЛ після остаточного національного рішення становить: а) один місяць; б) три місяці; в) чотири місяці; г) один рік. *Правильна відповідь: в.*
3) Хто може подати індивідуальну заяву за ст. 34 Конвенції? а) лише громадянин держави-відповідача; б) особа, неурядова організація або група осіб, що вважає себе потерпілою; в) лише прокурор; г) лише держава. *Правильна відповідь: б.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1–2]. Додаткові: [6–8]. Нормативні: [Н7–Н11].

2.5. Тема 5. Право міжнародних договорів (2 години)

Навчальна мета. Знати: поняття й структуру договору; стадії укладення; способи вираження згоди; правила тлумачення; підстави недійсності, зупинення та припинення. **Вміти:** аналізувати повноваження представника; укладати структурні елементи проєкту; застосовувати ст. 31–33 Віденської конвенції.

Питання для обговорення:

1) Поняття, види, форма і структура міжнародного договору.
2) Переговори, прийняття та автентифікація тексту.
3) Підписання, ратифікація, приєднання і набрання чинності.
4) Загальне правило та додаткові засоби тлумачення.
5) Недійсність, припинення і зупинення дії договору.

Практичне завдання. Складіть преамбулу та заключні положення модельної двосторонньої угоди про академічні обміни: набрання чинності, строк, зміни, припинення, мови й депозитарні дії.

Рекомендації. У преамбулі зазначте сторони, цілі та контекст без створення операційних обов'язків. У заключних положеннях установіть точну процедуру, строки повідомлення і спосіб автентифікації мовних версій.

Зразок: «Ця Угода набирає чинності з дати отримання останнього письмового повідомлення про завершення сторонами внутрішньодержавних процедур. Кожна сторона може припинити її дію письмовим повідомленням; припинення набирає чинності через шість місяців після отримання повідомлення».

Ресурси: [H12], [H13], база договорів ООН [I1].

Теми доповідей/рефератів: принцип *pacta sunt servanda*; повні повноваження; застереження до договорів; тимчасове застосування; тлумачення багатомовних договорів; істотне порушення; договори України.

Тестові завдання:

1) Яке правило є загальним правилом тлумачення договору? а) лише історична воля автора; б) добросовісне тлумачення звичайного значення у контексті, у світлі об'єкта й мети; в) завжди буквальне тлумачення; г) лише національне право. *Правильна відповідь: б.*
2) Який орган України надає згоду на обов'язковість договору шляхом ратифікації у передбачених законом випадках? а) Верховна Рада України; б) Верховний Суд; в) Рахункова палата; г) НБУ. *Правильна відповідь: а.*
3) Договір, що суперечить імперативній нормі на момент укладення, є: а) оспорюваним; б) автоматично продовженим; в) нікчемним; г) секретним. *Правильна відповідь: в.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1–2]. Додаткові: [3]. Нормативні: [H12], [H13].

2.6. Тема 6. Дипломатичне та консульське право (2 години)

Навчальна мета. Знати: функції представництв і консульських установ; класи глав; порядок призначення; зміст привілеїв та імунітетів; інститут *persona non grata*. **Вміти:**

розмежовувати дипломатичний та консульський статус; визначати межі недоторканності; обирати правомірну реакцію держави перебування.

Питання для обговорення:

1) Джерела і функції дипломатичного права.
2) Початок і припинення дипломатичної місії.
3) Особиста недоторканність, імунітети та привілеї.
4) Оголошення *persona non grata*.
5) Консульські установи, функції та відмінності їхнього статусу.

Практичне завдання. Дипломата держави А підозрюють у діях, несумісних із його функціями. Поліція держави Б має намір затримати його і провести обшук помешкання. Визначте допустимі дії держави Б.

Рекомендації. Послідовно перевірте статус особи, особисту недоторканність, імунітет від юрисдикції, недоторканність приміщення, можливість відмови акредитуючої держави від імунітету та ст. 9 Віденської конвенції.

Зразок: «Затримання дипломатичного агента і примусовий обшук його приватної резиденції несумісні з особистою недоторканністю та відповідним захистом приміщення. Держава Б може вимагати відмови від імунітету або без обов'язку мотивувати рішення оголосити особу *persona non grata*».

Ресурси: [Н14–Н16]; схема порівняння імунітетів.

Теми доповідей/рефератів: дипломатичний корпус; агреман; імунітет і безкарність; дипломатична пошта; спеціальні місії; консульський патент і екзекватура; консульський захист громадян.

Тестові завдання:

1) Агреман – це: а) згода держави перебування на призначення глави представництва; б) консульський збір; в) відмова від імунітету; г) дипломатична нота протесту. *Правильна відповідь: а.*
2) Держава перебування може оголосити дипломатичного агента *persona non grata*: а) лише після вироку; б) лише за згодою ООН; в) у будь-який час без обов'язку пояснювати рішення; г) ніколи. *Правильна відповідь: в.*
3) Основна відмінність консульських імунітетів полягає у їх переважно: а) абсолютному; б) функціональному; в) спадковому; г) територіальному характері. *Правильна відповідь: б.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1–2]. Додаткові: [3]. Нормативні: [Н14–Н16].

2.7. Тема 7. Міжнародне право у період збройних конфліктів (2 години)

Навчальна мета. Знати: класифікацію збройних конфліктів; статус комбатантів, цивільних, поранених і військовополонених; принципи розрізнення, пропорційності та запобіжних заходів; заборонені засоби й методи. **Вміти:** класифікувати конфлікт і осіб; визначати військову ціль; оцінювати напад за послідовним алгоритмом без домислів щодо фактів.

Питання для обговорення:

1) Міжнародні та неміжнародні збройні конфлікти.
2) Гаазьке і Женевське право.
3) Статус комбатантів, цивільних та військовополонених.
4) Розрізнення, пропорційність і запобіжні заходи.
5) Заборонені засоби та методи; захист культурних цінностей.

Практичне завдання. Командир планує удар по будівлі, яку частково використовують збройні сили, але в підвалі перебувають цивільні. Кваліфікуйте об'єкт і запропонуйте алгоритм правової оцінки удару.

Рекомендації. Визначте наявність збройного конфлікту; статус осіб; внесок об'єкта у воєнні дії та конкретну військову перевагу; очікувану побічну шкоду; доступні запобіжні заходи. Недостатність фактів прямо позначайте.

Зразок: «Часткове військове використання не скасовує обов'язку оцінити, чи відповідає об'єкт визначенню військової цілі. Навіть за позитивної відповіді напад заборонений, якщо очікувана цивільна шкода буде надмірною щодо конкретної і безпосередньої військової переваги; слід обрати засіб, час і попередження, що мінімізують шкоду».

Ресурси: база договорів МКЧХ [I2], Женевські конвенції й протоколи [H17–H19], картка аналізу нападу.

Теми доповідей/рефератів: поріг неміжнародного конфлікту; безпосередня участь цивільних; режим військового полону; культурні цінності; заборона голоду цивільних; нові технології війни; співвідношення МГП і прав людини.

Тестові завдання:

1) Принцип розрізнення вимагає розрізняти: а) союзні й нейтральні держави; б) цивільних і комбатантів, цивільні об'єкти й військові цілі; в) офіцерів і солдатів; г) договори й звичаї. *Правильна відповідь: б.*
2) Військовополонений за сам факт законної участі у бойових діях: а) підлягає покаранню; б) не підлягає покаранню; в) втрачає захист; г) є цивільним. *Правильна відповідь: б.*
3) Напад із очікуваною надмірною побічною цивільною шкодою порушує принцип: а) взаємності; б) пропорційності; в) спеціальності; г) суверенітету. *Правильна відповідь: б.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1–2]. Додаткові: [9]. Нормативні: [H17–H20].

2.8. Тема 8. Міжнародне кримінальне право (2 години)

Навчальна мета. Знати: категорії міжнародних злочинів; засади юрисдикції МКС; форми міжнародної правової допомоги; зміст екстрадиції та підстави відмови; роль Інтерполу. **Вміти:** не змішувати відповідальність держави й особи; визначати елементи злочину; складати алгоритм екстрадиційної перевірки за договором і КПК України.

Питання для обговорення:

1) Геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та агресія.
2) Юрисдикція, прийнятність і комплементарність МКС.

3) Правова допомога у кримінальних провадженнях.
4) Екстрадиція та передача засуджених осіб.
5) Інтерпол, міжнародні трибунали і взаємодія України з МКС.

Практичне завдання. Складіть алгоритм розгляду запиту іноземної держави про видачу особи, яка перебуває в Україні.

Рекомендації. Визначте договірну основу і центральний орган; перевірте достатність документів, подвійну караність, громадянство, строки давності, ризик катувань або дискримінаційного переслідування, принцип спеціальності та можливість відстрочки чи відмови.

Зразок: «1) зареєструвати запит і визначити компетентний центральний орган; 2) провести формальну та фактичну перевірку; 3) надати особі процесуальні гарантії; 4) перевірити обов'язкові та факультативні підстави відмови; 5) ухвалити мотивоване рішення, забезпечити оскарження; 6) погодити передачу з дотриманням принципу спеціальності».

Ресурси: Римський статут [H21], КПК України [H22], офіційні ресурси МКС та Інтерполу [I3–I4].

Теми доповідей/рефератів: комплементарність МКС; елементи геноциду; злочини проти людяності; командна відповідальність; злочин агресії; принцип *aut dedere aut judicare*; червоні оповіщення Інтерполу; Україна і МКС.

Тестові завдання:

1) До юрисдикції МКС належать: а) будь-які тяжкі національні злочини; б) геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та агресія; в) лише піратство; г) лише тероризм. *Правильна відповідь: б.*
2) Принцип комплементарності означає, що МКС: а) замінює всі національні суди; б) діє, коли держава не бажає або не здатна належно здійснювати провадження; в) розглядає цивільні спори; г) діє лише за згодою обвинуваченого. *Правильна відповідь: б.*
3) Екстрадиція – це: а) дипломатичне визнання; б) видача особи державі для переслідування або виконання вироку; в) передача спору до арбітражу; г) депортація дипломата. *Правильна відповідь: б.*

Рекомендовані джерела. Основні: [1–2]. Додаткові: [10]. Нормативні: [H21–H23].

2.9. Критерії оцінювання практичних занять

Кожна відповідь або комплексна робота оцінюється за шкалою 5, 4, 3, 0: **5** – повна, точна і самостійна відповідь, правильна кваліфікація, доречні посилання та аргументований висновок; **4** – правильна відповідь із несуттєвими неповнотами; **3** – базове розуміння, але неповна аргументація чи окремі помилки, що не руйнують висновок; **0** – відсутність роботи, нерозуміння ключових положень, істотно хибна кваліфікація, академічна недоброчесність.

Невиставлена через поважну відсутність оцінка не включається до середнього після виконання погодженого відпрацювання; невиконане без відпрацювання завдання оцінюється в 0. Нехай $S_{\text{сер}}$ – середнє арифметичне всіх одержаних оцінок. Для денної форми (8 занять,

максимум 40 балів):

$$K_{\text{денна}} = \text{round}(S_{\text{сер}} \times 8).$$

Для заочної форми (2 заняття, максимум 30 балів):

$$K_{\text{заочна}} = S_{\text{сер}} \times 6.$$

За потреби результат другої формули округлюється до цілого за загальним математичним правилом. Максимум не може перевищувати відповідно 40 або 30 балів.

3. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ: ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

3.1. Інтегроване заняття 1. Теми 1–4 (2 години)

Навчальна мета. Знати: особливості системи міжнародного права, основні принципи, суб'єктів і механізми захисту прав людини. **Вміти:** побудувати правову кваліфікацію, визначити суб'єкта й належний механізм захисту.

Питання для обговорення: 1) міжнародне і національне право; 2) зміст принципів незастосування сили та невтручання; 3) держава й організація як суб'єкти; 4) визнання та відповідальність; 5) критерії прийнятності заяви до ЄСПЛ.

Комплексне завдання. На підставі короткого міждержавного казусу скласти таблицю нормотворення, визначити порушений принцип і можливу атрибуцію поведінки; за окремою фабулою заповнити розділ «Скарги» формуляра ЄСПЛ.

Поради і зразок. Використовуйте чотири колонки: факт, джерело, застосування, висновок. Зразок запису: «Факт – координація примусових дій; норма – невтручання; застосування – вплив на сферу вільного вибору держави; попередній висновок – можливе порушення за доведеності атрибуції». Ресурси, доповіді й тести – відповідні блоки тем 1–4 цього видання.

3.2. Інтегроване заняття 2. Теми 5–8 (2 години)

Навчальна мета. Знати: право договорів, дипломатичні й консульські імунітети, базові правила МГП та міжнародного кримінального права. **Вміти:** конструювати договірне положення, визначати законну реакцію щодо дипломата, аналізувати напад і формувати алгоритм екстрадиції.

Питання для обговорення: 1) стадії укладення й тлумачення договору; 2) *persona non grata*; 3) дипломатичні та консульські імунітети; 4) розрізнення і пропорційність; 5) МКС, комплементарність та екстрадиція.

Комплексне завдання. У малих групах виконати чотири мінікроки: сформулювати положення про набрання чинності договором; обрати правомірну реакцію щодо дипломата; заповнити картку оцінки військової цілі; скласти шість етапів екстрадиційної перевірки.

Поради і зразок. Кожен висновок має містити норму й застереження щодо браку фактів. Зразок: «Об'єкт може бути військовою ціллю лише за одночасного виконання

критеріїв внеску у воєнні дії та визначеної військової переваги; далі окремо перевіряються пропорційність і запобіжні заходи». Ресурси, доповіді й тести – відповідні блоки тем 5–8 цього видання.

Оцінювання кожного інтегрованого заняття здійснюється за критеріями попереднього підрозділу. Для рівного охоплення програми викладач добирає щонайменше по одному елементу з кожної включеної теми; банк із трьох тестів до кожної теми наведено у розділі для денної форми й однаково застосовується до заочної форми.

4. САМОСТІЙНА РОБОТА

4.1. Методичні вказівки та завдання за темами

Самостійна робота охоплює опрацювання лекцій, підготовку до практичних занять і виконання одного тематичного продукту. Денна форма – 6 годин на тему, заочна – 9 годин на тему. Рекомендований продукт: 2–4 сторінки аналітичного тексту, таблиця/схема та список реально використаних джерел.

1) **Тема 1.** Побудувати карту системи міжнародного права та порівняльну таблицю монізму й дуалізму; написати висновок про місце міжнародного договору в правовій системі України.
2) **Тема 2.** Створити «паспорт» п'яти принципів: джерело, зміст, типова форма порушення, допустимий виняток або застереження; окремо пояснити *jus cogens*.
3) **Тема 3.** Порівняти державу, міжнародну організацію та особливе утворення за обсягом правосуб'єктності; розв'язати мінікейс з атрибуції поведінки.
4) **Тема 4.** Скласти чекліст прийнятності заяви до ЄСПЛ та застосувати його до модельної фабули; підготувати схему універсального й регіонального захисту.
5) **Тема 5.** Анотувати ст. 31–33 Віденської конвенції 1969 року; запропонувати власний приклад застосування тексту, контексту, об'єкта і мети договору.
6) **Тема 6.** Порівняти дипломатичні та консульські функції, недоторканність і юрисдикційні імунітети; скласти алгоритм дій держави перебування.
7) **Тема 7.** Заповнити картку МГП для двох модельних епізодів: класифікація конфлікту, статус осіб, об'єкт, пропорційність, запобіжні заходи.
8) **Тема 8.** Побудувати матрицю чотирьох злочинів Римського статуту та алгоритм екстрадиції; розмежувати юрисдикцію МКС і національне провадження.

На вибір здобувача тематичні завдання можуть бути замінені одним із двох результатів:

1) підготовка тез із правової тематики, релевантної будь-якій із восьми тем, та їх подання до всеукраїнської або міжнародної конференції, конгресу чи круглого столу. Публікація у збірнику або лист оргкомітету про прийняття матеріалів є підставою для максимальної кількості балів за самостійну роботу;
2) успішне проходження релевантного масового відкритого онлайн-курсу та прикріплення іменного сертифіката до дистанційного курсу. Перелік рекомендованих платформ

наведено в [I5–I7]; до початку навчання здобувач погоджує релевантність обраного курсу з викладачем.

Тези повинні мати власну проблему, мету, послідовну аргументацію, висновки й належно оформлені посилання. Сертифікат має містити ім'я та прізвище здобувача, назву курсу, платформу та підтвердження успішного завершення.

4.2. Критерії оцінювання самостійної роботи

Рівень	Денна форма (макс. 30)	Заочна форма (макс. 40)
Високий: завдання повне, джерела перевірені, аналіз самостійний, висновки обґрунтовані; або належне підтвердження тез/сертифікат	27–30	36–40
Достатній: мети досягнуто, але є окремі неповноти в аргументації чи оформленні	22–26	29–35
Середній: переважає опис, неповне застосування норм, обмежена джерельна база	18–21	24–28
Низький/не зараховано: істотні помилки, нерелевантність, відсутність підтвердження або недоброчесність	0–17	0–23

Орієнтовні ваги звичайного тематичного продукту: правильність і повнота – 40%, застосування джерел – 25%, самостійність аналізу – 25%, мова та оформлення – 10%.

5. ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА: МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

5.1. Загальні вимоги

На виконання МКР відведено 10 годин для кожної форми навчання. Варіант визначає викладач або погоджує зі здобувачем. Обсяг – орієнтовно 6–10 сторінок. Кожен варіант містить два теоретичні питання та одну задачу. Теоретична відповідь має розкривати поняття, джерела, елементи й проблемний аспект. Розв'язання задачі оформлюється за схемою: факти; юридичні питання; застосовні джерела; аналіз; чіткий висновок.

5.2. Варіанти комплексних завдань

Варіант 1. 1) Система, функції й особливості сучасного міжнародного права. 2) Зміст принципів суверенної рівності та невтручання. 3) Держава А надає організаційну й фінансову підтримку групі для примусової зміни уряду держави Б. Визначте застосовні принципи, факти, які потрібно довести, та можливу міжнародну відповідальність.

Варіант 2. 1) Держави та міжнародні організації як суб'єкти. 2) Визнання і правонаступництво. 3) Орган держави доручив приватній компанії виконувати владні функції,

під час яких порушено міжнародне зобов'язання. Проаналізуйте атрибуцію та елементи міжнародно-протиправного діяння.

Варіант 3. 1) Міжнародні й регіональні механізми прав людини. 2) Критерії прийнятності заяви до ЄСПЛ. 3) Заявник пропустив чотиримісячний строк, посилаючись на направлення неповного формуляра факсом. Оцініть перспективи прийнятності та запропонуйте правильний порядок дій.

Варіант 4. 1) Укладення, дія і припинення міжнародних договорів. 2) Дипломатичні та консульські привілеї й імунітети. 3) Поліція затримала дипломатичного агента та обшукала його резиденцію без відмови акредитуючої держави від імунітету. Кваліфікуйте дії і назвіть правомірні альтернативи.

Варіант 5. 1) Правовий статус учасників збройного конфлікту та захист цивільних. 2) Юрисдикція МКС і принцип комплементарності. 3) Під час міжнародного збройного конфлікту заплановано удар по об'єкту подвійного використання поруч із лікарнею. Складіть алгоритм оцінки цілі, пропорційності та запобіжних заходів; поясніть, за яких додаткових обставин може постати питання індивідуальної кримінальної відповідальності.

Методичні поради. Спочатку встановіть факти, яких бракує; не підмінюйте норму моральною оцінкою; цитуйте конкретну статтю; розмежовуйте первинне правило і правило відповідальності; використовуйте офіційний текст акта в редакції, актуальній на дату виконання; не вигадуйте практику судів.

5.3. Альтернативний модульний контроль

Пріоритетним аналогом МКР може бути успішне проходження погодженого з викладачем масового відкритого онлайн-курсу, релевантного темам компонента. Іменний сертифікат прикріплюється до дистанційного курсу і засвідчує складання модульного контролю. За умови автентичності, повного завершення та релевантності сертифікат оцінюється у 20 балів незалежно від форми навчання. Якщо курс не передбачає перевірки результату або сертифікат не ідентифікує здобувача, викладач може запропонувати коротку співбесіду чи звичайну МКР.

5.4. Критерії оцінювання МКР

Максимум – 20 балів: перше теоретичне питання – 5; друге – 5; задача – 8; належність посилань, мова й оформлення – 2. За кожне теоретичне питання: 5 – повно й точно; 4 – незначні прогалини; 3 – базове розкриття; 1–2 – фрагментарно; 0 – відсутність або істотно хибна відповідь. Задача: 7–8 – повна кваліфікація й аргументований алгоритм; 5–6 – правильний підхід із неповнотами; 3–4 – частково правильне застосування; 1–2 – лише окремі релевантні тези; 0 – відсутність рішення. Академічна недоброчесність тягне 0 балів із подальшими діями за актами університету.

6. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бібліографічні описи українських джерел укладено за ДСТУ 8302:2015; іншомовних – за APA 7. Дата звернення до електронних ресурсів: 27.08.2026. Російські та білоруські автори, видання й російськомовні або білоруськомовні ресурси не використовувалися.

6.1. Основні джерела

[1] Войціховський А. В. *Міжнародне право : підручник*. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2020. 544 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/9229.

[2] Бехруз Х. Н., Андрейченко С. С., Грушко М. В. та ін. *Міжнародне публічне право: основи теорії : навчально-методичний посібник*. Одеса : Юридика, 2023. 252 с. URL: https://dspace.onua.edu.ua/items/c3f4d30d-23a1-4e5b-ada7-c6a4c79ed201.

[3] Міжнародне право : методичні рекомендації / Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Одеса, 2024. 32 с. URL: https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/fmvps/navchalni_materialy/metod_zabezpecheni/291/mizhnarodne-pravo.pdf.

6.2. Додаткові джерела та публікації розробника

[4] United Nations. (n.d.). *United Nations Audiovisual Library of International Law*. https://legal.un.org/avl/.

[5] United Nations Audiovisual Library of International Law. (n.d.). *Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts*. https://legal.un.org/avl/ha/rsiwa/rsiwa.html.

[6] Veselov, M., Rekunenko, T., Pylypiv, R., Khmelevska, N., & Korol, M. (2021). Ensuring the rights and legitimate interests of children as participants in public relations. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 11*(1), 365–368. https://doi.org/10.33543/1101.

[7] Gurzhii, A. V., Gurzhii, T. O., Timashov, V. O., & Veselov, M. Yu. (2025). Legal regulation of gender equality in the USA. *Scientific Perspectives, 9*(63), 988–998. https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-9(63)-988-998.

[8] Veselov, M., Gurzhii, T., Gurzhii, A., & Boychuk, D. (2025). Legal regulation of gender equality in the police forces of EU member states. *Національні інтереси України, 10*(15), 514–522. https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-10(15)-514-522.

[9] International Committee of the Red Cross. (n.d.). *The Geneva Conventions and their Commentaries*. https://www.icrc.org/en/law-and-policy/geneva-conventions-and-their-commentaries.

[10] International Criminal Court. (n.d.). *Understanding the International Criminal Court*. https://www.icc-cpi.int/about/how-the-court-works.

[11] Веселов М. Ю., Гуржій Т. О., Коваленко В. Л. Статус та роль судового прецеденту

в країнах європейського континентального права. *Правовий часопис Донбасу*. 2025. № 4(93). С. 10–16. URL: https://doi.org/10.32782/2523-4269-2025-93-10-16.

6.3. Нормативно-правові акти та міжнародні документи

[H1] Charter of the United Nations. (1945). https://www.un.org/en/about-us/un-charter/full-text.

[H2] Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр.

[H3] Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States, UNGA Resolution 2625 (XXV). (1970). https://docs.un.org/en/A/RES/2625(XXV).

[H4] Helsinki Final Act. (1975). https://www.osce.org/helsinki-final-act.

[H5] International Law Commission. (2001). *Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries*. https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_6_2001.pdf.

[H6] Vienna Convention on Succession of States in Respect of Treaties. (1978). https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/3_2_1978.pdf.

[H7] Universal Declaration of Human Rights, UNGA Resolution 217 A (III). (1948). https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights.

[H8] Convention on the Rights of the Child. (1989). https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child.

[H9] Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://www.echr.coe.int/european-convention-on-human-rights.

[H10] European Court of Human Rights. (n.d.). *Application form (Ukrainian)*. https://www.echr.coe.int/d/application_form_ukr.

[H11] European Court of Human Rights. (n.d.). *Apply to the Court*. https://www.echr.coe.int/apply-to-the-court.

[H12] Vienna Convention on the Law of Treaties. (1969). https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf.

[H13] Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15.

[H14] Vienna Convention on Diplomatic Relations. (1961). https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_1_1961.pdf.

[H15] Vienna Convention on Consular Relations. (1963). https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_2_1963.pdf.

[H16] Про дипломатичну службу : Закон України від 07.06.2018 № 2449-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19.

[H17] Geneva Conventions of 12 August 1949. https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/treaties-and-states-parties.

[H18] Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol I). (1977).

https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/api-1977.

[H19] Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949 (Protocol II). (1977). https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/apii-1977.

[H20] Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict. (1954). https://en.unesco.org/protecting-heritage/convention-and-protocols/1954-convention.

[H21] Rome Statute of the International Criminal Court. (1998). https://www.icc-cpi.int/publications/core-legal-texts/rome-statute-international-criminal-court.

[H22] Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17.

[H23] European Convention on Extradition. (1957). https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=024.

6.4. Інформаційні ресурси та онлайн-курси

[I1] United Nations Treaty Collection. https://treaties.un.org/.

[I2] International Committee of the Red Cross. *IHL Databases*. https://ihl-databases.icrc.org/.

[I3] International Criminal Court. *Situation in Ukraine*. https://www.icc-cpi.int/situations/ukraine.

[I4] INTERPOL. *Who we are*. https://www.interpol.int/Who-we-are/What-is-INTERPOL.

[I5] EdEra. Онлайн-курс «Європейський механізм захисту прав людини». https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5150.

[I6] Coursera. *International Humanitarian Law in Theory and Practice*. https://www.coursera.org/learn/international-humanitarian-law.

[I7] Coursera. *Introduction to International Criminal Law*. https://www.coursera.org/learn/international-criminal-law.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА ВИКОРИСТАННЯ ШІ

Дотримання академічної доброчесності передбачає самостійне виконання навчальних і контрольних завдань, належне посилання на використані джерела інформації, повагу до авторства та результатів інтелектуальної діяльності інших осіб, недопущення списування, обману, фабрикації, фальсифікації, використання недозволеної допомоги та інших порушень академічної доброчесності.
Використання технологій штучного інтелекту в межах освітнього компонента допускається відповідно до 1-го, 2-го та 3-го рівнів:
- ШІ дозволено лише на етапі підготовки (можливе використання для пошуку ідей, планування роботи, аналізу підходів, але не для створення змісту готової роботи);
- ШІ дозволено для вдосконалення мови та форми (допускається використання для редагування тексту, покращення структури, стилю та мовного оформлення);
- ШІ дозволено для часткової підтримки змісту (можливе використання окремих функцій ШІ для аналізу, пояснення, генерації окремих елементів роботи за умови критичного опрацювання та перевірки результатів здобувачем освіти.
У всіх випадках здобувач освіти несе відповідальність за достовірність, самостійність і зміст представленого результату та повинен зазначати факт використання ШІ у випадках, передбачених вимогами до завдання.

Під час технічного оформлення та редагування цього тексту використано технічні можливості OpenAI Codex на основі GPT-5 (версія станом на 4 вересня 2026 року).